

Vrienden van het **AIRBORNE** MUSEUM

NIEUWSBRIEF No. 127
September 2012

Dochter van Generaal Urquhart houdt lezing over haar vader

Op zaterdag 13 oktober zal Judy Urquhart een lezing geven over haar vader, Generaal R.E. Urquhart, in september 1944 commandant van de First British Airborne Division. De lezing, die wordt geïllustreerd met foto's, is getiteld 'The Road to Arnhem'. Judy zal vertellen over het leven en de loopbaan van haar vader en over ervaringen, die mogelijk invloed hebben gehad op bepaalde beslissingen, die hij nam tijdens de Slag om Arnhem. De lezing is in het Engels en wordt gehouden in de Concertzaal in Oosterbeek. Aanvang: 13.30 uur (dit tijdstip wijkt af van onze 'normale' aanvangstijd, 14.00 uur!). De zaal is open om 13.00 uur en de middag eindigt om ca. 15.00 uur. Toegang: gratis voor leden van de VVAM en de Fellowship; niet-leden betalen 5 Euro.

Lezing over de rol van de Glider Pilots tijdens de Slag om Arnhem

Op 17 november a.s. houdt Luuk Buist een lezing over de rol van de Glider Pilots tijdens de Slag om Arnhem. Deze piloten vlogen niet alleen de zweefvliegtuigen naar Arnhem, maar speelden ook een belangrijke rol bij de gevechten in Arnhem en Oosterbeek. Luuk is de expert op dit onderwerp en in 2009 publiceerde hij, samen met Majoor Mike Peters van het Britse Army Air Corps, het boek 'Glider Pilots at Arnhem'. Dit standaardwerk werd uitgegeven door Pen & Sword in het Verenigd Koninkrijk. Luuk houdt zijn lezing, die hij illustreert met een groot aantal foto's, in de Concertzaal in Oosterbeek. Aanvang: 14.00 uur. De zaal is open om 13.30 uur. Leden van de VVAM en de Fellowship hebben gratis toegang. Niet-leden betalen 5 Euro.

Het Airborne Museum zoekt verhalen van burgers

In september van dit jaar is men bij het Airborne Museum in Oosterbeek begonnen met het project 'burgerparticipatie'. Het doel van dit project, dat de naam 'Airborne Memories' heeft gekregen, is het verzamelen van verhalen van burgers over hun belevenissen tijdens en ook na de Slag om Arnhem. In het museum heeft altijd de nadruk gelegen op de militaire kant van de Slag om Arnhem, maar volgens museum-directeur Jan Hovers wordt het nu tijd om ook meer aandacht te besteden aan de ervaringen van de burgerbevolking. Daarbij gaat het niet alleen om de ingrijpende ervaringen tijdens de Slag. Juist ook de periode erna vindt men bij het museum belangrijk. Hovers: 'De evacuatie, de zorgen om het lot van familieleden en vrienden, de angsten over het oorlogsgeweld, de emoties bij de terugkeer in het verwoeste gebied en het leven tijdens de wederopbouwperiode. Welke impact hadden die ervaringen op individuele mensen, die probeerden een zo normaal mogelijk leven te leiden? Hoe heeft het hun leven beïnvloed, ook wat betreft hun normen en waarden, hoe stonden ze in het leven en hoe heeft die periode de opvoeding van hun kinderen beïnvloed? En wat hebben de oorlogservaringen van ouders betekend voor hun kinderen en kleinkinderen? Als historisch museum willen wij alle aspecten van de Slag om Arnhem in kaart brengen.'

17 september 1944. Generaal R.E. Urquhart, commandant van de 1st British Airborne Division, wacht op vliegveld Fairford op het moment dat hij in een Horsa glider zal stappen om te vertrekken naar Nederland.

FOTO: AFRO FILMOPNAME, GEMAAKT DOOR SERGEANT WALKER; FILM-STILLS COLLECTIE ROBERT VOSKUIJL

Bij dit project zal nauw worden samengewerkt met de welzijnsorganisatie 'Solidéz'. Die gaat op zoek naar vrijwilligers om de verhalen van burgers op te tekenen. Die vrijwilligers krijgen een training, waarin ze leren interviewen en te herkennen wat er interessant is voor het museum om te weten. Ook krijgen ze een training voor het schrijven op het web. Begonnen wordt in de zes dorpen van de gemeente Renkum. Daarna wordt het project uitgebreid naar omliggende gemeenten als Arnhem en Ede. De verhalen zullen worden gebruikt in een grote tentoonstelling in september 2014, wanneer het zeventig jaar geleden is dat de Slag om Arnhem plaats vond. Op die expositie in het Airborne Museum zullen de oorlogsbelevissen van de gewone mensen uit de regio centraal staan. De verhalen zullen ook te lezen zijn op de website van het Airborne Museum. Op de site kan iedereen reageren op de verhalen en eigen ervaringen toevoegen. Binnenkort komt er ook een speciale website in de lucht: airbornememories.nl. Mensen die verhalen willen optekenen én mensen die een verhaal te vertellen hebben, kunnen mailen naar info@airbornememories.nl.

Paul Tirion ontvangt erepenning van de gemeente Renkum

Het was voor Paul Tirion een volledige verrassing toen hij tijdens een bijeenkomst in het Airborne Museum op vrijdagavond 10 augustus van burgemeester Jean Paul Gebben de erepenning van de gemeente Renkum kreeg uitgereikt. Die penning is Paul toekend voor al het werk dat hij doet voor verschillende sportverenigingen, stichtingen en instellingen in de gemeente. Paul Tirion, die Penningmeester is van de Stichting Airborne Museum, heeft ook een belangrijke rol gespeeld bij de totstandkoming van het vernieuwde museum. Voor dit project benaderde hij sponsors en bedrijven en vroeg hij subsidie aan. Daardoor kon de zaak financieel sluitend worden gemaakt. Tijdens de verbouwing en vergroting van het museum was hij coördinator renovatie en innovatie.

Op 10 augustus ontving Paul Tirion (rechts) in het Airborne Museum de erepenning van de gemeente Renkum uit handen van Burgemeester Gebben.

Momenteel is hij voorzitter van de regionale stichting 'Airborne Feelings' en zit hij in de werkgroep die zich bezighoudt met het plaatsen van 'luisterkeien' op locaties, die een belangrijke rol hebben gespeeld in de Tweede Wereldoorlog.

Schoonmaakactie vijver levert bijzondere vondsten op

In het kader van het herstel van de beken en de vijvers in de gemeente Renkum is ook de grote vijver onderaan de Van Borsselenweg in Oosterbeek, vlakbij het kruispunt met de Benedendorpsweg en de Veerweg uitgebaggerd. Voordat het eigenlijke baggeren begon, heeft een gespecialiseerd bedrijf de vijver onderzocht op de aanwezigheid van explosieven. Daarbij kwamen zoals verwacht de nodige granaten en andere soorten munitie uit de modder tevoorschijn, evenals onderdelen van wapens en een Britse parachutistenhelm. Maar er kwamen ook voorwerpen tevoorschijn uit andere perioden, zoals kluisjes, geldkistjes en frames van bromfietsen.

Een aantal voorwerpen uit de Slag om Arnhem is korte tijd tentoongesteld geweest in het Airborne Museum. De voorwerpen bevonden zich daar in een doorzichtige bak met water. Dit was nodig om ze te beschermen tegen de invloed van zuurstof. Helaas kon deze methode van exposeren slechts kort worden toegepast.

Bijzonder was de vondst in de vijver van een aantal 8-millimeter filmpjes in een 17e eeuwse kistje. In een laboratorium werden die filmpjes schoongemaakt, waarbij het bleek dat het ging om vakantiefilmpjes uit de eerste helft van de jaren zestig van de vorige eeuw. Bij het Airborne Museum wilde men graag weten wie er op deze filmpjes zichtbaar waren en daarom werden wat stukjes vertoond op TV Gelderland. Helaas werd hierover geen duidelijkheid verkregen, maar wel meldde zich (anoniem) iemand, die verklaarde dat hij jaren geleden het betreffende kistje bij een inbraak had buitgemaakt en het vervolgens in de vijver had gegooid!

Oorlogsfoto's langs de route van de Airborne Wandeltocht

Op verzoek van de Politie Sport Vereniging in Oosterbeek zijn in september 2011 voor het eerst op een aantal plaatsen langs de route van de Airborne Wandeltocht grote foto's neergezet, waarop is te zien hoe die locatie er uitzag tijdens de Slag om Arnhem in september 1944 of na de Bevrijding in 1945. Dit is gedaan omdat veel wandelaars niet uit de regio Arnhem komen en zich vaak niet bewust zijn wat er zich in de oorlog allemaal heeft afgespeeld in het gebied waar ze doorheen lopen.

Een werkgroepje, bestaande uit Jan Hovers en Berry de Reus van het Airborne Museum en Robert Voskuil van de Vereniging Vrienden, keek welke foto's eventueel geschikt waren om te gebruiken en maakte de uiteindelijke selectie.

Tijdens de Airborne Wandeltocht van 2011 bleek er veel belangstelling te zijn voor de grote foto's. Veel mensen stonden even stil om ze te bekijken. Daarom zijn ze ook bij afgelopen Airborne Wandeltocht, die op 1 september 2012 werd gehouden, opnieuw langs

Aan de Beneden-Weverstraat in Oosterbeek stond tijdens de Airborne Wandeltocht een van de borden met een grote foto van dezelfde locatie tijdens de Slag om Arnhem.

de route gezet. De borden met de afbeeldingen bleven staan tot eind september, zodat ze ook tijdens de Airborne herdenking konden worden bekeken.

Aanvulling voor de Roll of Honour

In september vorig jaar verscheen de langverwachte vijfde druk van de Roll of Honour van de Slag om Arnhem. In dit standaardwerk over de geallieerde militairen die tijdens de gevechten in de septembertagen van 1944 (of ten gevolge daarvan) in de regio Arnhem en elders het leven lieten, staan veel nieuwe gegevens in vergelijking met de vorige uitgave. De publicatie werd door de liefhebbers dan ook enthousiast begroet en we ontvingen ook opbouwende kritiek. Zo informeerde een van de Poolse lezers belangstellend naar het ontbreken van de naam van een Tweede Luitenant van de 1st Polish Independent Parachute Brigade Group. Bij het controleren daarvan kwam boven water dat de informatie over nog een Poolse officier in de gedrukte versie van het manuscript nergens terug te vinden was. Dit was des te merkwaardiger omdat beide mannen wel degelijk vermeld worden in de concepttekst en in de eerste proef. Een van de vele medewerkers aan de totstandkoming van het boek haalde daarna per ongeluk een streep door de twee Polen, en niemand van de overige direct betrokkenen (Jan Hey, Philip Reinders en ondergetekende) viel dat kennelijk op. Hoe het ook zij, de desbetreffende parachutisten verdienen het uiteraard om wel degelijk genoemd te worden, en hun gegevens volgen dan ook hierna. Met dank aan Mateusz Mroz!

Brigade Headquarters - Kwatera Glowna:

24.9 KOLASINSKI, Tadeusz; Ppor.; 1907; age 36. Ppor. Kolasinski was killed during the Rhine crossing from Driel to Oosterbeek on 24 September 1944. He was buried by local Air Raid Wardens in the Onder de Bomen General Cemetery at Renkum (map 39-28-13) in September/October 1944. Oosterbeek 25.B.11.

26.9 JAWORSKI, Waclaw J.; Ppor.; 14818; age 31. Ppor. Jaworski was wounded during the crossing of the river Rhine (from Driel to Oosterbeek) on the night of 23 September 1944. He probably died the next day. FB in the garden of the Ter Horst family, Benedendorpsweg, map E.6. Oosterbeek 25.B.20.

(Geert Maassen)

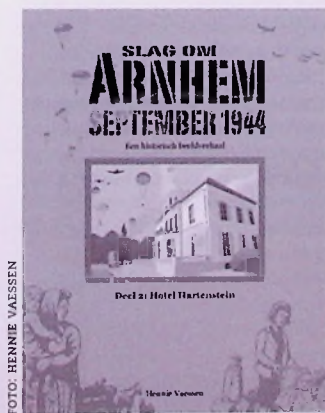
Presentatie tweede deel van het beeldverhaal over Slag om Arnhem

Donderdag 23 augustus vond in het Airborne Museum de presentatie plaats van het tweede deel van het beeldverhaal over de Slag om Arnhem, getiteld 'Slag om Arnhem, september 1944, Een historisch beeldverhaal, Deel 2: 'Hotel Hartenstein'. Vorige jaar verscheen het eerste deel uit deze serie, getiteld 'De Brug'. Het eerste exemplaar werd aangeboden aan de burgemeester Jean Paul Gebben van de gemeente Renkum. Ook dit nieuwe boek is gemaakt door Hennie Vaessen en Tine Bouwhuis in hun studio in Oosterbeek. In dit deel 'Hotel Hartenstein' worden de lotgevallen van militairen en burgers in en om Oosterbeek op indringende wijze in beeld gebracht.

Het maken van een dergelijk beeldverhaal of stripboek kost een jaar werk. Op basis van historische verslagen en foto's wordt een script geschreven. De feiten worden gecontroleerd door mensen van het Airborne Museum en andere deskundigen.

De stripboeken zijn geen simpele plaatjesboeken. Studio Vaessen brengt de zaken op een realistische manier voor het voetlicht en neemt de lezers zeer serieus. De zaken worden niet fraaier weergegeven dan ze waren. Alle figuren spreken hun eigen taal. De Britten spreken Engels, de Duitsers Duits en de Nederlanders Nederlands. Dit versterkt de authenticiteit. De stripboekenserie is bestemd voor lezers van 12 jaar en ouder. Er is ook een Engelstalige uitgave verschenen. Het stripboek 'Hotel Hartenstein' kost Euro 14,95 en is o.a. verkrijgbaar in het Airborne Museum. Zie ook : info www.graphicnovel1944.com

3

De voorkant van het nieuwe stripboek over de Slag om Arnhem.

"1 British Airborne Division 'Phantom', Reporting the Battle for Arnhem 1944"

Dit is het tweede boekje dat Asher C.J. Pirt heeft geschreven over rol van het GHQ Liaison Regiment, beter bekend onder de naam PHANTOM, tijdens de slag om Arnhem.

Volgens de schrijver is er al veel gezegd en geschreven over deze eenheid en is dit boekje het definitieve verslag. Hij vermeldt dat dit verslag gebaseerd is op war diaries, berichten-logboeken, brieven en een door

Frederic Kelly gemaakt interview met Neville Hay uit 1967. Verder baseert hij zich op het in 1951 verschenen boek 'Phantom was there' van Reginald Hills, die overigens niet in Arnhem was. In de praktijk blijkt dit een zeer zwakke basis. Met voetnoten zijn wel de verschillende bronnen aangegeven.

In zijn eerste hoofdstuk geeft Pirt een beschrijving van de diensttijd van luitenant Neville Hay, commandant van de 1st British Airborne Phantom patrouille, die uit 5 man zou hebben bestaan. Behalve luitenant N.A. Hay waren dat een onderofficier, George Hobkirk, en nog drie niet nader genoemde soldaten. In het in 1996 door de VVAM uitgegeven naslagwerk 'Who was Who during the Battle of Arnhem' staat dat ook kapitein J.P. Ashbury in Arnhem was. Dit is echter onjuist, want die landde bij Groesbeek binnen de Duitse linies en werd krijgsgevangen gemaakt. Volgens Martin Middlebrook in zijn boek 'Arnhem' (1994) was de sterkte 10 man. De officiële sterkte van een 'Phantom' patrouille was in 1944: 1 officier, 1 onderofficier en 8 of 10 manschappen, uitgerust met een jeep, 2 motorfietsen en soms een White scout. Hoofdstuk 1 van 4½ bladzijden is voor een groot deel gebaseerd op het genoemde interview van Kelly en enkele documenten uit het War Office. In dit hoofdstuk wordt ook wat nader ingegaan op de gebruikte radioapparatuur, de *Wireless set no 22*, maar dan met een extra versterker. Dat kan de *Amplifier RF no 2* geweest zijn die ook bij de *WS no. 19* gebruikt werd, maar daar wordt geen nader informatie over gegeven. Ook ontbreken er afbeeldingen van zowel de radio als de *amplifier*. Deze zouden een duidelijk beeld hebben kunnen geven. Ook het stukje over de gebruikte antennes is voor een leek onduidelijk. Zoals in de tekst staat is een tekening duidelijker, maar die staat niet in het boekje afgedrukt. Overigens was daar niets bijzonders aan te zien, want het waren de gebruikelijke draad antennes.

Ook de reden waarom 'Phantom' tijdens de Slag om Arnhem wel verbinding had met Engeland en de rest van de divisie niet of nauwelijks, komt op de pagina's 14 en 15 niet uit de verf. Het volgende hoofdstuk, dat iets meer dan 2 bladzijden beslaat, gaat over de landing en de daar opvolgende acties. De vermelding van een contact met twee Amerikaanse liaison officieren lijkt merkwaardig, want er waren geen Amerikaanse

liaison officieren bij de 1e Britse Airborne Divisie. Misschien heeft hij de twee Amerikaanse officieren van de *US Air Support Unit* ontmoet?

Vervolgens wordt op twaalf bladzijden (met de nodige lege ruimte) de inzet van 'Phantom' bij het hoofdkwartier Hartenstein beschreven. Ook hier weer voornamelijk gebaseerd op het genoemde interview met Hay. Een nadere analyse van de tekst laat zien dat het eigenlijk een uitgewerkte beschrijving van het radiologboek is, soms opgehangen aan het verhaal van Neville Hay. We komen nauwelijks iets nieuws tegen. Een vreemde indruk maakt het verhaal dat Neville Hay over de spoorbrug in Oosterbeek naar Hartenstein zou zijn gereden, waarbij hij langs de auto van de Duitse Generaal Kussin kwam, die gesneuveld op de achterbank lag. Waarschijnlijk wordt bedoeld de spoorovergang bij Wolfheze, want de Dreijensweg was in Duitse handen. De evacuatie is een apart hoofdstuk van vier bladzijden. Het laatste hoofdstuk, de evaluatie, twee pagina's groot, geeft geen nieuwe inzichten in het optreden van 'Phantom'. Dat alle informatie van de 1e Airborne Divisie alleen via 'Phantom' ging is onjuist. Als aanhangsel staan de berichten die 'Phantom' gezonden heeft vermeldt, maar die had u al eerder gelezen. Ze komen ook voor in het boek "Phantom" van Philip Warner uit 1982. Als aanhangsel B is een kaartje uit de *National Archives* met de locaties van de diverse radiostations in Park Hartenstein afgedrukt, waaruit de positie van Phantom af te lezen is. De overige afkortingen zijn voor een niet verbindingsman duister. Als afsluiting een postzegel groot foto'tje van Neville Hay. Een deel van de informatie uit het boekje was al eerder beschreven in het boekje van Pirt: "GHQ Liaison Regiment". Als beide boekjes waren samengebundeld had dat een aantrekkelijker werk opgeleverd.

Het boekje telt 70 pagina's, echter hiervan zijn 35 niet of nauwelijks beschreven. De relevante tekst bestaat dus uit 35 pagina's, met gemiddeld 31 regels. Verwacht echter niet veel nieuws, maar voor iemand die alles over Arnhem wil lezen, is het aardig.

"1 British Airborne Division 'Phantom' Reporting the Battle for Arnhem 1944" door Asher C.J. Pirt werd uitgegeven bij Walmer in 2011 (ISBN 978-1-4709-1321-2) De uitgave telt 70 pagina's en kost ca. 7 Euro.

(Wybo Boersma)

COLOFON

De Nieuwsbrief is een uitgave van de Vereniging Vrienden van het Airborne Museum, Oosterbeek en verschijnt vier keer per jaar. Het doel is bekendheid te geven aan het Airborne Museum, de activiteiten van de Vereniging Vrienden en de geschiedenis van de Slag om Arnhem.

Redactie: drs. Robert P.G.A. Voskuil, Wybo Boersma en Joop Bal.

Coördinatie verzending, archivering & distributie losse nummers Nieuwsbrief: Wybo Boersma, Ede.

Vormgeving Nieuwsbrief: Hildebrand DTP, Wageningen.

Druk: Drukkerij Verweij Wageningen B.V.

E-mail adres VVAM: info@vriendenairbornemuseum.nl.

Telefoon: (0318) 63 96 33.

Postadres: VVAM, t.a.v. Ivar Goedings, Postbus 8047, 6710 AA, Ede.

Penningmeester en Coördinator Airborne News Flash:

Vincent Luyten.

Website van de VVAM: www.vriendenairbornemuseum.nl